

مالیات تکلیفی چیست و شامل چه ویژگی هایی می شود؟

مقدمه

مالیات یک مبحثی جامع است و شاخه های گوناگونی را در بر می گیرد. اما آنچه که همه ما در موردش می دانیم این است که دولت برای انجام خدمات و پرداخت هزینه های اداره کشور مبالغی را به اشکال مختلف از اشخاص حقیقی و یا حقوقی دریافت می کند که به آن مالیات می گویند. یکی از انواع مالیات ها مهم، مالیات تکلیفی است که در این مقاله قصد داریم بهش بپردازیم.

● تعریف مالیات تکلیفی

مالیات تکلیفی (به انگلیسی : Withholding Tax) مالیاتی است که شخصی حقیقی و یا حقوقی به غیر از فرد مشمول باید آن را به سازمان امور مالیاتی کشور پرداخت کند. به بیانی ساده تر هر شخص یا سازمانی که از شما خدماتی دریافت می کند، باید با توجه به نوع خدمات و نرخ ضریب اعلام شده مبلغی را به عنوان مالیات تکلیفی از حقوق شما کسر، و سپس آن را در موعد مقرر شده به سازمان امور مالیاتی پرداخت کند.

● انواع مالیات تکلیفی

○ مالیات تکلیفی حقوق

معمول ترین شکل مالیات تکلیفی، مالیات بر حقوق است. در این نوع مالیات کارفرماها موظف هستند قبل از پرداخت حقوق کارکنان خود، مبلغ آن را از حقوق فرد کسر و در زمان اعلام شده به سازمان امور مالیاتی پرداخت نمایند. باید توجه داشت که هنگام محاسبه این نوع مالیات، معافیت های مالیاتی نیز در نظر گرفته شود.

○ مالیات تکلیفی اجاره املاک

مالیاتی است که چنانچه صاحب ملک (خانه شخصی، آپارتمان، زمین، واحد تجاری و غیره) درآمدی از اجاره آن به شخصی حقیقی به دست می آورد، باید مبلغی را به عنوان مالیات بر اجاره ملک به سازمان امور مالیاتی پرداخت کند.

○ مالیات تکلیفی پیمانکاری

در این نوع مالیات کارفرمایان باید قبل از پرداخت حق الزحمه پیمانکاران، مبلغی را با توجه به ضرایب اعلام شده از مبلغ پرداختی کسر، و آن را با عنوان مالیات تکلیفی حق الزحمه پیمانکاری به سازمان امور مالیاتی کشور بپردازند.

○ مالیات تکلیفی حق الوکاله

وکلا نیز به دلیل بستن قرار داد با موکل خود و دریافت وجه از آن ها به نوعی کارفرما محسوب می شوند بنابراین آن ها هم باید درصدی از مبلغ دریافتی را کسر و به عنوان مالیات تکلیفی پرداخت کنند.

۵ مالیات تکلیفی حق الزحمه ها

در این نوع مالیات همانند مالیات تکلیفی پیمانکاری کارفرمایان مراکزی همچون دانشگاه ها، موسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری، بهداشت و درمان و همچنین سایر موسساتی که دارای مجوز رسمی از این سازمان ها می باشند، می بایست از حق الزحمه پرداختی به کارمندان خود طبق ضرایب مالیاتی اعلام شده کسر و به سازمان امور مالیاتی کشور بپردازند.

۵ مالیات تکلیفی اشخاص حقوقی خارجی و موسسات مقیم خارج

اشخاص حقوقی خارجی و پیمانکاران خدمات تجاری که در ایران سرمایه گذاری و یا فعالیت می کنند نیز از این قانون مستثنا نیستند و بابت بهره برداری از سرمایه، واگذاری امتیازات و یا دادن تعلیمات های فنی طبق ضرایب اعلام شده مشمول مالیات می باشند و باید در موعد مقرر به سازمان امور مالیاتی کشور پرداخت نمایند. (در رابطه با اشخاص حقیقی ایرانی که در خارج از کشور فعالیت می کنند نیز به همین صورت است با این تفاوت که باید طبق مقررات مالیاتی وضع شده در آن کشور اقدام به پرداخت مالیات در کشور مقصد نمایند).

۵ مالیات تکلیفی موسسات بیمه

کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که در زمینه خدمات بیمه ای و معاملات آن فعالیت می کنند موظف هستند طبق مقررات مالیاتی اعلام شده مالیات درآمد هایی که از راه های زیر به دست می آورند را به سازمان امور مالیاتی مربوطه ارائه دهند:

- حق بیمه بیمه های اتکایی وصولی پس از کسر برگشتی ها
- حق بیمه دریافتی در معاملات بیمه مستقیم پس از کسر برگشتی ها و تخفیف ها
- سهم بیمه گران اتکایی بابت خسارت پرداختی بیمه های غیر زندگی و باز خرید و سرمایه و مستمری های بیمه های زندگی و سایر درآمدها
- کارمزد و مشارکت در سود معاملات بیمه های اتکایی واگذاری
- ذخایر فنی در آخر سال مالی قبل
- بهره سپرده های بیمه بیمه گر اتکایی نزد بیمه گر واگذارکننده.

پس از کسر:

- حق بیمه های اتکایی واگذاری
- هزینه های پزشکی بیمه های زندگی
- هزینه تمبر قرارداد های بیمه
- سهم مشارکت بیمه گذاران در منافع
- سهم صندوق تامین خسارت های بدنی از حق بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری (زمینی) در مقابل شخص ثالث
- مبالغ پرداختی از باز خرید، سرمایه، مستمری های بیمه زندگی و خسارت پرداختی از بابت بیمه های غیر زندگی
- کارمزد و سهم مشارکت بیمه گران در سود معاملات بیمه های اتکایی قبولی
- ذخایر فنی در آخر سال مالی
- بهره متعلق به سپرده های بیمه اتکایی واگذاری

۵ مالیات تکلیفی منافع بلاعوض اموال

در این نوع مالیات تکلیفی چنانچه به شخصی به شکل دائم یا موقت و به صورت بلاعوض منافع مالی ای واگذار شود، فرد دریافت کننده مکلف است مالیات منافع را محاسبه و پرداخت کند.

۵ مالیات تکلیفی نقل و انتقال سهام

به دلیل این که در نقل و انتقال سهام ها درآمد حاصل می شود، این نوع نقل و انتقالات نیز در دسته مالیات تکلیفی قرار می گیرد. بنابراین همانطور که انتظار می رود پرداخت مالیات آن بر عهده واگذار کننده است و در کارگذاری ها انجام می شود.

این نوع مالیات تکلیفی به دو دسته مالیات نقل و انتقال سهام شرکت های بورسی و غیر بورسی طبقه بندی می شود که در قسمت درصد مالیات تکلیفی به تفاوت آن ها میپردازیم.

۵ مالیات تکلیفی مضاربه

این نوع مالیات معمولاً به اشخاصی تعلق می گیرد که وام هایی جهت راه اندازی فعالیت اقتصادی از بانک دریافت نموده اند. طبق این قانون شخص در صورت دریافت سودی از این فعالیت اقتصادی موظف است یک درصد معینی از آن را با عنوان مالیات تکلیفی مضاربه کسر و به سازمان امور مالیاتی کشور پرداخت نماید.

● درصد مالیات تکلیفی چقدر است؟

همانطور که پیش تر گفته شد درصد مبلغی که اشخاص باید بابت این مالیات پرداخت کنند به نوع فعالیت و نوع مالیات تکلیفی که شامل حال آن ها می شود بستگی دارد. در نتیجه برای محاسبه دقیق آن و جلوگیری از به وجود آمدن مشکلات مالیاتی در آینده، به کار گیری یک تیم حسابداری خبره آشنا با قوانین به روز مالیاتی و همچنین استفاده از یک نرم افزار حسابداری دقیق با پشتیبانی قوی می تواند کمک شایانی به مجموعه ها نماید.

در ادامه به نحوه محاسبه چند نمونه از مالیات های تکلیفی می پردازیم :

نحوه محاسبه مالیات تکلیفی حق الوکاله :

وکالی دادگستری و تمامی افرادی که کار وکالت را انجام می دهند موظف هستند بعد از قید کردن رقم حق الوکاله در وکالتنامه مقدار پنج درصد از آن را بابت مالیات تکلیفی بر روی وکالتنامه تمبر الصاق بزنند و ابطال کنند.

نحوه محاسبه مالیات تکلیفی موسسات بیمه :

موسسات بیمه اتکایی خارجی که مسئولیت بیمه اتکایی شرکت های بیمه ایرانی را بر عهده دارند می بایست مقدار ۲ درصد از نرخ سود حق بیمه دریافتی و سود حاصه از آن را بابت مالیات تکلیفی به سازمان امور مالیاتی کشور پرداخت نمایند. (در صورتی که شرکت بیمه ایرانی در کشور موسسه بیمه اتکایی مزبور نیز فعالیت دارد اما بر اساس قوانین مالیاتی آن کشور از پرداخت مالیات بر معاملات اتکایی معاف می باشد، آن موسسه خارجی نیز از پرداختن مالیات تکلیفی در ایران معاف است).

نحوه محاسبه مالیات تکلیفی نقل و انتقال سهام :

همانطور که در توضیحات مالیات تکلیفی نقل و انتقال سهام های بورسی گفته شد، این نوع مالیات به دو دسته نقل و انتقال سهام شرکت های بورسی و شرکت های غیر بورسی تقسیم می شود و روش محاسبه آن ها به این گونه است :

شرکت ها بورسی :

در هر نقل و انتقال سهام شرکت های حاضر در بورس می بایست به میزان نیم درصد از ارزش فروش سهام به عنوان مالیات تکلیفی کنار گذاشته و پرداخته شود و دیگر مبلغی به عنوان مالیات بر درآمد حاصل از نقل و انتقال سهام از آن ها گرفته نشود.

شرکت های غیر بورسی :

شرکت های غیر بورسی در این نوع نقل و انتقال معادل ۴ درصد از ارزش اسمی سهام را باید به صورت مالیات تکلیفی بپردازند و نباید مبلغ دیگری با عنوان مالیات بر نقل و انتقال سهام شامل حال آن ها شود.

● نحوه پرداخت مالیات تکلیفی

به طور معمول افراد پس از کسر مقدار مالیات اعلام شده از وجوه به دست آمده خود ، تا پایان ماه بعدی فرصت دارند که مالیات مورد نظر را پرداخت کنند. نحوه پرداخت آن نیز به این صورت است که فرد باید به نزدیک ترین سازمان امور مالیاتی به خود مراجعه کند و فیش مربوطه را دریافت و سپس عملیات پرداخت را انجام دهد.

● جرائم عدم پرداخت مالیات تکلیفی چگونه محاسبه می شود؟

همانطور که در ابتدا مطرح شد طبق قانون افراد باید مبلغی را از درآمد به دست آورده تحت عنوان مالیات تکلیفی به سازمان امور مالیاتی کشور پرداخت کنند. بنابراین در قانون برای عدم پرداخت آن جرائم و مجازاتی در نظر گرفته شده است و چه فرد واسط مالیات مورد نظر را از شخص دریافت کرده باشد و چه دریافت نکرده باشد مشمول این مجازات می باشد. طبق این قانون فرد خاطی در اثر کوتاهی در پرداخت ۲۰ درصد از مبلغ مالیات مورد نظر جریمه می شود و به ازای هر ماه دیرکرد ۲,۵ درصد به مبلغ بدهی او افزوده می شود و در صورت شکایت سازمان امور مالیاتی از فرد قاصر می توان ۳ ماه تا ۲ سال حبس تعزیری برای او در نظر گرفته شود.

● بخشودگی بدهی مالیات های تکلیفی چگونه است؟

به طور معمول بدهی اصلی مالیات قابل بخشودنی نیست و به صورت تمام و کمال باید پرداخته شود اما چنانچه جریمه مالیاتی شخص شامل مواردی نظیر اعلام هزینه های غیرواقعی در اظهارنامه ها، عدم ارائه اظهارنامه و یا کتمان درآمد در آن نباشد، بخش اعظمی از آن با توجه به خوش حساب بودن وی و اختیار نداشتن در عدم انجام تکلیف، قابل بخشش می باشد.